

Aithisg Solarachaidh Bhliadhnail 2020/21

Mu ar deidhinn

'S e companaidh earranta phrìobhaideach a th' ann am Puirt-adhair na Gàidhealtachd is nan Eilean Earranta (HIAL) a tha fo shealbh Ministearan na h-Alba agus a tha cunntachail airson stiùireadh agus ruith 11 puirt-adhair.

Chaidh HIAL a stèidheachadh ann an Dùn Èideann air 4 Màrt 1986 mar chompanaidh earranta phrìobhaideach. Air 1 Giblean 1995, ghluais seilbh na companaidh bho Ùghdarras Itealachd Shìobhalta na RA gu Rùnaire na Stàite airson Alba agus an uair sin do Mhinistearan na h-Alba. Bidh HIAL a' faighinn thabhartasan bho Riaghaltas na h-Alba a rèir earrainn 34 de dh'Achd Itealan Catharra 1982 agus a' faighinn taic bho Chòmhdhail na h-Alba – Buidheann-stiùiridh Itealain, Mhuireil, Bathair is Canàlan.

Tha na puirt-adhair againn suidhichte ann am: Barraigh, Beinn na Faoghla, Ceann Loch Chille Chiarain, Dùn Dè, Inbhir Nis, Ìle, Kirkwall, Steòrnabhagh, Sumburgh, Tìriodh, agus Inbhir Ùige Taigh Iain Ghròt, agus a' dèiligeadh ri còrr is 1.78m luchd-siubhail gach bliadhna. Tha a' chompanaidh a' fastadh còrr is 660 luchd-obrach.

Clàr-innse

Geàrr-chunntas	1
Earrann 1 – Geàrr-chunntas de Sholarachadh Riaghlachd air a Chriochnachadh	2
Earrann 2 – Lèirmheas air Gèilleadh Solarachadh Riaghlachd	4
Earrann 3 – Geàrr-chunntas Buannachd Coimhearsnachd	6
Earrann 4 – Geàrr-chunntas Gnìomhachas le Taic	8
Earrann 5 – Geàrr-chunntas de Sholarachadh Riaghlachd san t-àm ri Teachd	9
Earrann 6 – Ceistean Eile	10
Leis-phàipear A – Geàrr-chunntas de Sholarachadh Riaghlachd 2020/21	11
Annex B – Solarachadh Riaghlachd san Àm ri teachd 2021-24	12

Geàrr-chunntas

Tha sinn ag obair le ar com-pàirtichean agus luchd-ùidh, agus tha sinn dealasach a thaobh taic dhan dleastanas sòiseo-eaconomach aig còmh-dhail-adhair ann an Alba ann a bhith a' cumail suas is a' leasachadh ar puirt-adhair agus na seirbheisean agus ceangalan deatamach a tha iad a' toirt do chuid de na coimhearsnachdan as iomallaiche nar dùthaich.

Tha sàbhailteachd na bhunait airson gach pàirt den obair againn. Tha prògram sàbhailteachd is tèarainteachd làidir againn a choileanas gèilleadh riaghlaidh air feadh na buidhne againn. Bidh sinn an-còmhnaidh a' dèanamh ath-sgrùdadh air na siostaman agus na modhan-obrach againn gus dèanamh cinnteach gu bheil na h-irean as àirde de choileanadh sàbhailteachd aig a' bhuidhinn againn agus aig gach port-adhair againn.

Tha Achd Ath-leasachadh Solarachaidh (Alba) 2014 (an Achd) mar phàirt de riaghladh solarachaidh poblach a bhios a' riaghladh mar a bhios buidhnean poblach na h-Alba a' ceannach bathar, obair agus seirbheisean, agus ag amas air a' bhuanachd eaconomach a leasachadh do dh'Alba bho ghnìomhachd solarachaidh èifeachdach.

Tron Achd, feumaidh gach buidheann poblach Albannach a bhios a' cosg còrr is £5m sa bhliadhna air solarachadh aithisg solarachaidh bliadhnaill fhoillseachadh agus a chur an gnìomh. Feumar cuideachd aithisg solarachaidh bliadhnaill fhoillseachadh gus fiosrachadh a thoirt do luchd-ùidh air dèanadas solarachaidh agus coileanadh ann a bhith a' libhrigeadh na ro-innleachd solarachaidh aca.

Mhinich Ro-innleachd Solarachaidh HIAL 2017-2020 an ro-innleachd aig solarachadh ann a bhith a' libhrigeadh luach an airgid agus a' cur ri coileanadh amasan is cinn-uidhe na buidhne is amasan is cinn-uidhe nàiseanta. 'S e fòcas na Ro-innleachd seo a bhith a' suidheachadh an luach as fheàrr agus pròiseasan coimeirsealta taobh a-staigh gnìomhan obrachaidh puirt-adhair gus fàs eaconomach seasmhach a stiùireadh agus taic a thoirt dha, gach cuid airson gnìomhachasan HIAL agus na coimhearsnachdan a tha sinn a' frithealadh.

Bhon Mhàrt 2020, dh'adhbharaich cuingealachaidhean Covid-19 air feadh na cruinne lùghdachadh ann an iarrtas bho chustamairean, chaidh gnìomhachasan a dhùnadh

Tha na prìomh gnìomhan againn a' gabhail a-steach:

- A' libhrigeadh puirt-adhair a tha a rèir inbhean reachdail agus a tha a' cumail taic ri ceangailteachd còmh-dhail ro-chudromach
- A' cumail suas agus a' leasachadh bun-structar agus seirbheisean puirt-adhair
- Ag obair le companaidhean-adhair is eile gus a bhith a' cumail suas agus a' cruthachadh seirbheisean adhair sgeidealaichte, air siartair, agus bathair
- A' cur ris an teachd a-steach choimeirsealta againn gus am bi an gnìomhachas nas ath-leumaich.

rè ùine agus chaidh luchd-obrach air fòrladh rè ùine no chaill iad an cuid obrach – bha sin uile a' toirt buaidh air na sreathan sèine-sholair againn, bho stuthan amh agus saothrachadh gu solarachaidhean agus reic. Bha buaidh gu sònraichte dona air roinn nan seirbheisean adhair air sgàth chuingealachadh air siubhal air feadh na cruinne, a chum itealain air an làr agus puirt-adhair dùinte gu ìre. Chaidh pròiseactan calpa san roinn phrìobhaidich a thaobh seirbheisean adhair a chuir dheth, agus chaidh seirbheisean agus solar leantainneach co-cheangailte ri seirbheisean adhair a ghearradh air ais.

Ann 2020/21, bha nas lugha luchd-siubhail ann am puirt-adhair HIAL na bh' anns na bliadhnaichean roimhe mar thoradh air cuingealachaidhean Covid-19, ach bha ceanglaichean airson na Gàidhealtachd is nan Eileanan taobh a-staigh na RA agus thall thairis fhathast na phrìomhachas dhuinn gus taic a chumail ri coimhearsnachdan iomallach agus eaconamaidhean dùthchail. Bha na dùbhlain fhathast againn a thaobh a bhith a' cumail suas agus a' leasachadh a' bhun-structair iom-fhillte againn agus a bhith ag obair leis na com-pàirtichean sèine-sholair againn gus dèanamh cinnteach gu bheil rudan cho math 's a ghabhas do chustamairean.

Agus sinn a' tòiseachadh air a' phròiseas ath-bheothachaidh, bidh an sèine-sholair againn a' dol am feabhas mean air mhean cuideachd. Feumaidh sinn a bhith mothachail air call prìomh luchd-obrach gus cùmhnantan làithreach a libhrigeadh, barrachd cunnart gun tèid solarachaidhean fodha, agus comas lùghdaichte a bhith a' cur a-steach airson tairgsean san àm ri teachd.

Tha gnìomh Solarachaidh HIAL a' fàs nas suidhichte anns na pròiseasan corporra agus obrachaidh thar gach làrach puirt-adhair, gu h-àraid le casgadh buidseatan ga dhèanamh cudromach daonnan a bhith a' faighinn nam fuasglaidhean as fheàrr aig a' phrìs as fheàrr. Tha na manaidsèaran againn a' coimhead air farpais solair mar rud math, fhad 's a tha iad cinnteach gu bheil sèine-sholair ionadail ann far a bheil seo comasach.

Tha Bòrd agus àrd-sgioba stiùiridh HIAL a' cur fàilte air Aithisg Solarachaidh Bhliadhnaill HIAL mar gheàrr-chunntas de gnìomhachd solarachaidh agus coileanadh mu choinneamh na Ro-innleachd Solarachaidh againn, agus a tha a' cumail taic ri leasachaidhean leantainneach san raon seo.

Ar misean

'S e misean HIAL a bhith a' cruthachadh bhuanachdan sòisealta agus soirbheas eaconomach le bhith a' togail buidheann phort-adhair seasmhach Albannach airson an àm ri teachd. Tha seo mar phàirt den lèirsinn àrd-amasach againn inbhe a bhith againn mar 'a' chuid buidheann phort-adhair roinneil san Roinn Eòrpa le cothromachadh-carboin'.

Earrann 1 – Geàrr-chunntas de Sholarachadh Riaghlaichte air a Chrìochnachadh

Tha ‘Solarachaidhean Riaghlaichte’ nan gnìomhan ceannaich a dh’fheumar a dhèanamh a rèir reachdas solarachaidh na h-Alba. Tha seo a’ gabhail a-steach a bhith a’ toirt seachad cùmhnant no aonta frèam-obrach ùr, no a’ toirt seachad cùmhnant cuir-dheth bho aonta frèam-obrach a tha ann mar-thà.

Geàrr-chunntas air Solarachadh Riaghlaichte mar a tha e a’ buntainn ri HIAL

Feumaidh HIAL grunn riaghailtean solarachaidh a leantainn, a rèir adhbhar agus luach an nì a cheannaichear:

- Riaghailtean Ghoireasan (Alba) 2016
- Riaghailtean Chùmhnantan Poblach (Alba) 2015
- Achd Ath-leasachaidh an t-Solarachaidh (Alba) 2014
- Riaghailtean Solarachaidh (Alba) 2016
- Riaghailtean Cùmhnantan Ceadachais (Alba) 2016

Tha Riaghailtean Ghoireasan (Alba) 2016 (Riaghailtean Ghoireasan) a’ buntainn ri “gnìomhan co-cheangailte ri bhith a’ dèanamh feum de sgìre cruinn-eòlasach airson puirt-adhair a thoirt seachad”.

Tha nithean no gnìomhan a fhuair HIAL os cionn luachan stairsnich nan Riaghailtean Ghoireasan¹ airson a bhith a’ ruith nam port-adhair againn air an riaghladh leis an reachdas seo.

Ma tha HIAL airson nithean no gnìomhan a cheannach nach eil co-cheangailte ri bhith a’ ruith port-adhair (mar eisimpleir a bhith a’ togail taigh-òsta), bhiodh **Riaghailtean Cùmhnantan Poblach (Alba) 2015** (Riaghailtean Chùmhnantan Poblach) an sàs far a bheil an luach os cionn stairsnich Riaghailtean Chùmhnantan Poblach².

Achd Ath-leasachaidh an t-Solarachaidh (Alba) 2014

(an Achd) Thug seo a-steach raon de cheuman gus frèam reachdail a chruthachadh airson solarachadh poblach seasmhach air feadh roinn poblaich na h-Alba a tha a’ cumail taic ri fàs eaconamach na h-Alba tro chleachdadh solarachaidh nas fheàrr tro chleachdadh nas fheàrr, a’ gabhail a-steach:

- Foillseachadh de ro-innleachdan agus de dh’aithisgean solarachaidh bliadhna riatanach
- Dleastanas solarachaidh seasmhach
- Buannachd coimhearsnachd
- Cleachdaidhean obrach cothromach, a’ gabhail a-steach Tuarastal Bith-beò
- A’ taghadh luchd-tairgse agus a’ toirt seachad cùmhnantan fo stairsnich an AE.

Tha an Achd an sàs airson “solarachadh riaghlaichte” a tha air am mineachadh mar cùmhnantan poblach le luach eadar stairsnich shònraichte³ nach eil nan *cùmhnantan às-dùinte*. Fon Achd, tha cùmhnant às-dùinte na cùmhnant “de sheòrsa ris nach eil Riaghailtean Cùmhnantan Poblach a’ buntainn”. Mar sin, is iad na solarachaidhean riaghlaichte a tha a’ tighinn fon Achd agus a tha an sàs do HIAL dìreach na cùmhnantan nach eil co-cheangailte ri bhith a’ ruith port-adhair.

Bidh Riaghailtean Solarachaidh (Alba) 2016

(na Riaghailtean Solarachaidh) a’ cur an gnìomh a’ chumhachd a fhuaradh tro eileamaid bhuntainneach den Achd.

Tha Riaghailtean Cùmhnantan Ceadachais (Alba) 2016

(Riaghailtean Ceadachais) an sàs airson cùmhnantan ceadachais thairis air luach stairsnich⁴, far nach eil saoradh an sàs. Tha cùmhnant ceadachais na cùmhnant airson com-pàirt ionmhasail anns a bheil HIAL a’ toirt cead seirbheisean a thoirt seachad agus a ruith, no obraichean a dhèanamh, do dh’aon ghnìomhaiche no barrachd, far a bheil seo a’ gabhail a-steach aon chuid còir brath a ghabhail air na seirbheisean a tha sa cùmhnant no a’ chòir sin a bharrachd air pàigheadh. Mar eisimpleir cead reic ann am port-adhair no a bhith a’ togail pàirc chàraichean coimeirsealta.

Tha na riaghailtean solarachaidh poblach làithreach a’ tighinn bho Stiùiridhean Solarachaidh Eòrpach. Às dèidh eadar-ghluasad na RA bhon Aonadh Eòrpach, tha an RA air ballrachd a ghabhail ann an Aonta Solarachaidh Riaghaltais (*Government Procurement Agreement – GPA*) aig Buidheann Malairt na Cruinne (WTO) mar phàrtaidh. Feumaidh atharrachaidhean teicnigeach a bhith ann air riaghailtean solarachaidh na h-Alba, a thathar a’ deasbad taobh a-staigh Riaghaltas na h-Alba aig an àm seo.

Tha **Poileasaidh Solarachaidh làithreach HIAL** ag ràdh gu bheil a h-uile cùmhnant le luach beatha iomlan nas àirde na £50k air a chur a-mach gu tairgse agus gu bheil cùmhnantan fo luach £50k air an toirt seachad às dèidh 3 cuòtaichean. Tha na stairsnich seo a’ ciallachadh gu bheil smachdan, luach as fheàrr agus follaiseachd aig a’ ghnìomhachas.

Tha am frèam riaghlaidh is poileasaidh làithreach a tha an sàs airson solarachadh HIAL iom-fhillte. Tha Clàr 1 gu h-ìosal a’ toirt geàrr-chunntas farsaing air na slighean, a’ crochadh air na thathar a’ ceannach agus air an luach, ach thathar cuideachd a’ beachdachadh air eileamaidean eile leithid margaidhean solair agus cunnart obrachaidh.

¹ An stairsneach airson solarachadh riaghlaichte (1 Faoil 2020 – 1 Faoil 2022) fo Riaghailtean Ghoireasan: Bathar is seirbheisean – còrr is £378,660
Obraichean – còrr is £4,733,252

² An stairsneach airson solarachadh riaghlaichte (1 Faoil 2020 – 1 Faoil 2022) fo Riaghailtean Cùmhnantan Poblach: Bathar is seirbheisean – còrr is £189,330
Obraichean – còrr is £4,733,252

³ An stairsneach airson solarachadh riaghlaichte (1 Faoil 2020 – 1 Faoil 2022) fon Achd: Bathar is Seirbheisean – còrr is £50,000 agus nas ìsle na stairsnich an AE.
Obraichean – còrr is £2,000,000 agus nas ìsle na stairsnich an AE.

⁴ An stairsneach airson solarachadh riaghlaichte (1 Faoil 2020 – 1 Faoil 2022) fo na Riaghailtean Ceadachais: Seirbheis is obraichean – còrr is £4,733,252

Earrann 1 – Geàrr-chunntas de Sholarachadh Riaghlaichte air a Chrìochnachadh

Clàr 1 – Geàrr-chunntas air Seòrsa Cùmhnaint, Riaghlaidh is Pròiseas

Seòrsa Cùmhnaint	Luach	Riaghladh	Slighe-solarachaidh
Bathair is seirbheisean co-cheangailte ri puirt-adhair	fo £50k	Neo-riaghlaichte	Cuot
	£50k gu £379k	Neo-riaghlaichte	Tairgse
	os cionn £379k	Riaghailtean Ghoireasan	Tairgse Riaghlaichte
Obraichean co-cheangailte ri puirt-adhair	fo £50k	Neo-riaghlaichte	Cuot
	£50k gu £4.7m	Neo-riaghlaichte	Tairgse
	os cionn £4.7m	Riaghailtean Ghoireasan	Tairgse Riaghlaichte
Bathair is seirbheisean nach eil co-cheangailte ri puirt-adhair	fo £50k	Neo-riaghlaichte	Cuot
	£50k gu £190k	Riaghailtean Solarachaidh	Tairgse Riaghlaichte
	os cionn £190k	Riaghailtean Chùmhnantan Poblach	Tairgse Riaghlaichte
Obraichean nach eil co-cheangailte ri puirt-adhair	fo £50k	Neo-riaghlaichte	Cuot
	£50k gu £2m	Neo-riaghlaichte	Tairgse
	£2m gu £4.7m	Riaghailtean Solarachaidh	Tairgse Riaghlaichte
	os cionn £4.7m	Riaghailtean Chùmhnantan Poblach	Tairgse Riaghlaichte
Ceadachas sheirbheisean no obraichean	fo £50k	Neo-riaghlaichte	Cuot
	£50k gu £4.7m	Neo-riaghlaichte	Tairgse
	os cionn £4.7m	Riaghailtean Ceadachais	Tairgse Riaghlaichte

Tha Aithisg Bhliadhnail Solarachaidh 2020-21 a' gabhail a-steach a h-uile solarachadh riaghlaichte fo na riaghailtean aig HIAL. Gheibhear barrachd fiosrachaidh mu sholarachaidhean riaghlaichte a chaidh a chrìochnachadh ann an Eàrr-ràdh A.

Clàr 2 – Geàrr-chunntas de Sholarachadh Riaghlaichte air a Chrìochnachadh ann an 2020/21

Riaghladh	Àireamh nan solarachaidhean	Luach iomlan
Riaghailtean Ghoireasan	17	£26,986,153
Riaghailtean Cùmhnantan Poblach	0	£0
Riaghailtean Solarachaidh	1	£350,928
	18	£27,337,081

Earrann 2 – Lèirmheas air Gèilleadh Solarachadh Riaghlaichte

Fon Achd, feumaidh geàrr-chunntas a bhith san Aithisg Bhliadhnail air an robh solarachaidhean riaghlaichte a rèir amasan na Ro-innleachd Solarachaidh aig a' bhuidhinn a thug a-mach an cùmhnant rè àm na h-aithris, agus far nach eil solarachaidhean a' gèilleadh, ciamar a tha HIAL an dùil piseach a thoirt air gèilleadh.

Bha Ro-innleachd Solarachaidh HIAL 2017-2020 a' cur fòcas air gnìomhan agus pròiseasan solair air an taobh a-staigh gus bunaitean làidir a thogail airson na companaidh gus na h-amasan corporra aige a choileanadh. Tha Amasan Ro-innleachdail Solarachaidh HIAL a' gabhail a-steach prìomh amasan:

- Gèilleadh ri Reachdas is Riaghailtean
- Dùbhlain Eaconomach
- Cleachdadh Goireasan gu h-Èifeachdach
- Seasmhachd.

Gèilleadh ri Reachdas is Riaghailtean

Chaidh solarachadh riaghlaichte uile aig HIAL a dhèanamh a rèir pròiseas coitcheann a tha air a cho-thaobhadh ri Slighe Solarachaidh Riaghaltas na h-Alba, a ni cinnteach gu bheil gach solarachadh a' gèilleadh ri riatanasan reachdail.

Bha luchd-buidseit HIAL agus buill sgioba pròiseict a bha an sàs ann an solarachadh riaghlaichte mothachail air riaghailtean solarachaidh poblach. Bha an Sgioba Solair an sàs anns gach solarachadh riaghlaichte.

Cha robh dùbhlain laghail ann mu na pròiseactan solarachaidh againn.

Chaidh tairgsean a dhèanamh an dà chuid tron Dòigh-obrach Fhosgailte agus tron Dòigh-obrach Chuingichte. Chaidh a h-uile cùmhnant a thoirt seachad stèidhichte air Tairgse as buannachdail gu h-eaconomach (*Most Economically Advantageous Tender* – MEAT), a' gabhail a-steach pris agus càileachd anns na co-dhùnaidhean solarachaidh.

Bho thar-ghluasad Brexit air 30 Dùbhlachd 2020, ghabh HIAL ris an Sgrìobhainn Solarachaidh Singilte atharraichte. Tha HIAL a' leantainn air adhart a' cleachdadh nan Sgrìobhainn Solarachaidh Singilte (*Single Procurement Document* – SPD) mar dheagh cleachdadh airson a h-uile solarachadh tairgse thairis air £50,000. Tha an SPD na dhòigh dhligeach do HIAL gus solarachaidhean a dhùnadh a-mach à cùmhnantan air sgàth eucoirean, mì-ghiùlan a thaobh nighe airgead, saothair chloinne, malairt dhaoine no drogaichean a bharrachd air neo-ghèilleadh ri reachdas sòisealta, àrainneachdail no fastaidh.

Clàr 3 – Geàrr-chunntas air gèilleadh ri reachdas

Dòigh-obrach	Àireamh nan Solarachaidhean	Luach Iomlan	Sgioba Solarachaidh an sàs
Cuir-dheth bho fhream	5	£11,114,246	Bha
Tairgse fhosgailte	4	£5,949,748	Bha
Tairgse chuingichte	2	£895,105	Bha
Air co-rèiteachadh as còmhla ri Gairm Fharpaiseach	0	£0	n/a
Air co-rèiteachadh as aonais Gairm Fharpaiseach	4	£8,653,028	Bha
Atharrachadh air Cùmhnant a th' ann mar-thà	3	£724,954	Bha
Pròiseasan neo-ghèillidh	0	£0	n/a
	18	£27,337,081	

* Air co-rèiteachadh às aonais Gairm Fharpaiseach

Earrann 2 – Lèirmheas air Gèilleadh Solarachadh Riaghlaichte

Dùbhlain Eaconomach

Cumaidh HIAL air a' brosnachadh farpais anns a h-uile gnìomh ceannach gus an luach as fheàrr fhaighinn agus gus aontaidhean frèam co-obrachail a chleachdadh far an gabh sin dèanamh. Bidh na modhan frèam sin a' cuideachadh le goireasan Sgioba Solarachaidh HIAL, a' dèanamh cinnteach gu bheil càileachd / seirbheis cunbhalach, a' dèanamh shàbhalaichean airgid bho phrìsean lasaichte/eaconamaidhean sgèile, agus a' toirt seachad slighe nas luaithe chun na margaidh.

Tha buannachdan ionmhasail do bhuidhnean poblach bho bhith a' cleachdadh Frèamaichean-obrach Riaghaltas na h-Alba air an aithris gach ràithe le Solarachadh na h-Alba – anns an 2020/21 rinn HIAL sàbhalaichean airgid de £64k a-mach à caitheamh de £1.4m (4.6%).

Bithear a' clàradh buannachdan airgid bho chùmhnanntan ùra a thaobh tuairmsean cosgais ro-thairgse airson gach tairgse HIAL. Tha HIAL ag obair air dòighean airson a bhith ag obrachadh a-mach agus ag aithris ann an dòigh nas treasa air buannachdan airgid, buannachdan neo-airgeadach agus buannachdan seasmhachd.

Clàr 4 – Geàrr chunntas air Buannachdan/Sàbhalaichean Airgid

Slighe a' Chùmhnaidh	Àireamh nan Cùmhnanntan	Luach Iomlan	Buannachdan/Sàbhalaichean Airgid	Sàbhalaichean sa cheud
Cuir-dheth tro Fhrèam	5	£11,114,246	£619,783	6%
Tairgse fhosgailte	4	£5,949,748	£68,252	1%
Tairgse chuingichte	2	£895,105	- £29,362	-3%
Atharrachadh air Cùmhnaidh a th' ann mar-thà	3	£724,954	£0	0%
Air co-rèiteachadh às aonais Gairm Fharpaiseach	4	£8,653,028	£101,310	1%
		£27,337,081	£759,983	3%

Cleachdadh Goireasan gu h-Èifeachdach

Far an robh e buntainneach agus iomchaidh, bha a h-uile solarachadh riaghlaichte san ùine-aithris a' gabhail a-steach ceangal tar-ghnìomhach agus/neo cruthachadh sgiobaidhean pròiseict gus luchd-obrach HIAL a chur gu feum san dòigh as fheàrr gus na fuasglaidhean as fheàrr fhaighinn. Bha a h-uile tairgse air a stiùireadh leis an sgioba Solarachaidh agus chleachd iad pròiseas agus teamplaidean coitcheann, le bhith a' cleachdadh portal Cùmhnanntan Poblach na h-Alba (PCS) gus riaghladh tairgse a dhèanamh gu fèin-obrachail.

Bhon Mhàrt 2020 bha a' mhòr-chuid de luchd-obrach na h-àrd-oifis ag obair bhon taigh, a' cleachdadh Microsoft Teams agus fuasglaidhean didseatach eile gus pròtacalan astar sòisealta sàbhailte a chur an comas. Ghabh luchd-obrach ris an dòigh-obrach seo gu luath agus gu soirbheachail; tha am pròiseas tairgse dealanach mar-thà tro PCS, agus ghabh HIAL cuideachd ri ainmean-sgrìobhte agus cùmhnanntan didseatach a thug seachad sàbhalaichean mòra a thaobh goireasan, ùine agus àrainneachd an taca ri bhith ag ullachadh cùmhnanntan pàipear agus ainmean-sgrìobhte inc.

So-sheasmhachd

Tha seasmhachd aig cridhe ar n-obair solarachaidh gus dèanamh cinnteach gu bheil a' fhaighinn bathar agus seirbheisean ann an dòigh a bheir seachad càileachd, luach an airgid agus buannachdan dhan chomann-shòisealta, dhan eaconamaidh, agus dhan àrainneachd. Bithear a' beachdachadh air cleachdaidhean àrainneachd, sòisealta/eaconamach agus obair chothromach anns a h-uile tairgse agus tha iad nan slatan-tomhais comharraichte nuair a tha sin iomchaidh. Bidh sinn a' cleachdadh ar buaidh ann a bhith a' toirt seachad cùmhnanntan gus saothrachadh seasmhach de bhathar agus libhrigeadh sheirbheisean/obraichean a bhrosnachadh, agus bidh sinn cuideachd a' brosnachadh seo air feadh sèineachan-solair nan solaraidhean againn gus cur ris a' choileanadh seasmhachd aca.

Fhuair HIAL barantachadh mar fhastaiche Tuarastal Bith-beò, a tha a' gabhail a-steach gealltanais bho phrìomh sholaraidhean air ar làraichean gus an Tuarastal Bith-beò a phàigheadh dhan luchd-obrach aca.

Tha sinn a' cumail oirnn a' lughdachadh lorg charboin air taobh a-staigh ar gnìomhachd, mar eisimpleir, ag obair a dh'ionnsaigh solais LED a chur a-steach anns a h-uile raon poblach agus raon obrachaidh, agus a' feuchainn bathar di-reothachaidh a tha nas fheàrr dhan àrainneachd agus a' fhaighinn carbadan obrachaidh dealanach far a bheil an teicneòlas ri fhaighinn.

Earrann 3 – Geàrr-chunntas air Buannachd Coimhearsnachd

Mar thoradh air an Achd feumaidh Aithisg Solarachaidh Bliadhnaile geàrr-chunntas a thoirt seachad air na riatanasan Buannachdan Coimhearsnachd a chaidh a chur an sàs mar phàirt de sholarachadh riaghlachd a chaidh a choileanadh sa bhliadhna-aithris.

Fon Achd, feumaidh HIAL beachdachadh air Buannachd Coimhearsnachd airson cùmhnanan nas àirde na £4m. Tha Sochairean Coimhearsnachd nan riatanasan cùmhnanail a' buntainn ri trèanadh agus fastadh no cothroman fo-chùmhnanail, no a bhios a' cur ri suidheachadh sòisealta, eaconamach no àrainneachd nan coimhearsnachdan a tha sinn a' frithealadh, agus tha seo a' gabhail a-steach:

- Obraichean agus cothroman trèanadh airson buidhnean prìomhachais a chruthachadh
- Trèanadh dreuchdail do luchd-obrach a th' ann mar-thà, luchd-obrach ùra no luchd-obrach fo-chùmhnaite
- Preantasachdan agus cothroman obrach ag amas air òigridh
- Àrdachadh sgilean do luchd-obrach a th' ann mar-thà
- Iomairtean Co-ionannachd agus Iomadachd
- Cothroman fo-chùmhnaite a thoirt do ghnìomhachasan beaga agus meadhanach, dhan treas roinn agus do ghnìomhachasan le taic
- Gnìomhan leasachaidh sèine-sholair
- Tog comas ann am buidhnean coimhearsnachd
- Iomairtean taic ri foghlaim
- Obdachadh le sgoiltean, colaistean agus oilthighean gus greisean-gnìomhachais no tursan gu làraichean a thabhann
- Droch bhuaidh àrainneachdail a lùghdachadh, mar eisimpleir buaidhean co-cheangailte ri gluasadan charbadan agus / no eimiseanan co-cheangailte riutha agus buaidhean air raointean dìonta, air togalaichean no làraichean.

Pròiseact Balfour Beatty le Oileanaich Colaiste Inbhir Nis UHI air greis-gnìomhachais

Earrann 3 – Geàrr-chunntas air Buannachd Coimhearsnachd

Bha aon solarachadh riaghlachta aig HIAL a' gabhail a-steach Sochair Coimhearsnachd anns an ùine aithris seo; Ìre 2 de dh'Obair Drèanaidh Uisge Uachdrach ann am Port-adhair Inbhir Nis a chaidh a thoirt do Balfour Beatty Civil Engineering Limited. Bha am Plana Gníomha Luach Sòisealta sa chùmhnannt seo a' gabhail a-steach nam buannachdan coimhearsnachd a leanas:

- 8 uairean air a thoirt seachad gus taic a thoirt do 8 daoine òga gus tighinn a-steach a dh'obair (m.e. comhairle CV, cleachdadh le agallamhan, stiùireadh mu dhreuchdan) – (fo aois 24.)
  - Comhairlichean Sochair Coimhearsnachd BB gus taic a chumail ri obair leis a' bhuidheann Barnardos ionadail ann an Inbhir Nis. Ma cheadaicheas astar sòisealta, thèid seiseanan a libhrigeadh an dàrna cuid ann an ionad trèanaidh Barnardos ann an Inbhir Nis agus/no dh'fhaodadh gun tadhail buidheann (buidhnean) air làrach a' phròiseict. Is e adhbhar nan seiseanan a bhith a' brosnachadh agus a' togail mothachadh mu obair innleadaireachd, cothroman dreuchdail taobh a-staigh na roinne agus a bhith a' brosnachadh riatanasan intrigidh airson cosnadh fhaighinn taobh a-staigh na roinne. Thèid cuideachadh a bharrachd a thaobh sgrìobhadh cv/ dòighean ullachaidh airson agallamhan a bhrosnachadh cuideachd. Ma chuireas astarachadh sòisealta bacadh air libhrigeadh aghaidh ri aghaidh, thèid seiseanan a libhrigeadh do bhuidhnean Barnardos tro ghairmean bhidio.
  - 4 seachdainean air an cuir seachad air greisean-gníomhachais brioghmhor no cùrsa ro-chosnadh; 1-6 seachdainean de ghreisean-gníomhachais oileanach (gun phàigheadh)
  - Comhairlichean Buannachdan Coimhearsnachd BB gus obrachadh le Colaiste Inbhir Nis UHI gus oileanaich a chomharrachadh aig am biodh ùidh ann an greis-ghníomhachais ghoirid air pròiseact. Bidh comhairlichean a' conaltradh le luchd-stiùiridh a' phròiseict gus ùine iomchaidh a chur air dòigh airson oileanaich a bhith air an làraich agus a' co-òrdanachadh rèiteachaidhean le stiùirichean roinnean an Oilthigh.
- £2.4m air a chosg san t-sèine-sholair ionadail tron chùmhnannt
  - Ni Comhairlichean Buannachdan Coimhearsnachd ceangal ris an sgioba choimeirsealta gus fiosrachadh mu fho-chùmhnanntaichean ionadail a tha an sàs ann an libhrigeadh phròiseict a chlàradh. Le ùmhachd do dhùisean cùmhnannt, tha Balfour Beatty an dùil gum bi gnìomhachasan ionadail an sàs ann an libhrigeadh nam pasganan a leanas:
    - Obraichean Innleadaireachd Bun-structair
    - Feansadh
    - Gas, uisge, dealain is msaa
  - A rèir ro-mheasaidhean làithreach a thaobh fo-chùmhnanntan bhiodh iad sin a' gabhail a-steach timcheall air £1.8m ann an caitheamh ionadail ann an roinn na Gàidhealtachd.
- Crioich a chur air measadh Roghainnean Bith-iomadachd Netgain agus air sgrùdadh meatrach mar phàirt den ìre ro-toigail.
- Stèidhichte air a' Phlana Gníomh Luach Sòisealta seo (*Social Value Action Plan – SVAP*) thathar a' meas gun libhrig am pròiseact seo luach sòisealta 20% a bharrachd, le luach iomlan de thimcheall air £2.4m.
- Taobh a-staigh mìos de chriochnachadh, bheir am Manaidsear Phròiseactan againn pasgan fianais seachad le fiosrachadh mu choileanadh nan ìrean pròiseact.

Bidh HIAL a' beachdachadh air buntainneas agus cur an gnìomh gnìomhan buannachd coimhearsnachd mar phàirt den ullachadh airson gach solar riaghlachta a tha a' gabhail a-steach gnìomh Solarachaidh. Am measg nam buannachdan a fhuair eadhon bho chùmhnanntan eile a chaidh a thoirt seachad tron àm seo, tha: cunnraidearan SME agus neo-SME ionadail, cosnadh ionadail agus seirbheisean ionadail air an cleachdadh; agus prògraman preantasachd/trèanaidh.

Às na 18 solarachaidhean, chaidh 7 a thoirt do dh'iomairtean beag is meadhanach.

Earrann 4 – Geàrr-chunntas Gnìomhachas le Taic

Fon Achd, feumaidh an Aithisg Solarachaidh Bhliadhnail geàrr-chunntas a thoirt seachad de cheum sam bith a chaidh a ghabhail gus com-pàirteachadh Ghnìomhachasan le Taic a bhrosnachadh ann an solarachadh riaghlachte rè na h-ùine-aithris.

Is e Gnìomhachais le Taic na solarachan aig a bheil prìomh amas amalachadh sòisealta is proifeasanta do dhaoine air a bheil ciorram no ana-cothrom agus far a bheil co dhìù-30% dhen luchd-obrach ciorramach no fo ana-cothrom. Tha seo a' toirt cosnadh, trèanadh agus taic shòisealta dhaibhsan a dh'fhaodadh a bhith air an dùnadh a-mach às an àite-obrach. Tha a bhith a' cleachdadh seirbheisean Gnìomhachais le Taic na eileamaid den Dleastanas Solarachaidh Seasmhach againn.

Mar thoradh air nàdar gnìomhachas HIAL, tha glè bheag de chothroman Gnìomhachas le Taic a tha buntainneach ri riatanasan HIAL agus cha d' fhuair HIAL cùmhnant sam bith mar seo san ùine aithris seo.

Port-adhair Thiriodh © Callum Williams

Earrann 5 – Geàrr-chunntas de Sholarachadh Riaghlaichte san àm ri Teachd

Mar thoradh air an Achd, feumaidh an aithisg seo geàrr-chunntas a thoirt seachad de na solarachaidhean riaghlaichte a tha HIAL an dùil tòiseachadh anns an ath dhà bhliadhna ionmhais.

Tha HIAL a' leantainn air adhart le program de phròiseactan tasgaidh calpa anns a h-uile port-adhair airson dèanamh cinnteach gu bheil ceanglaichean riatanach air an cumail suas, eòlas luchd-siubhail air an àrdachadh agus uidheamachd èiginneach fhathast ri obrachadh.

'S e ath-dhealbhadh seirbheisean trafaig-adhair gu Fuasgladh Tùr Iomallach aon de na pròiseactan as inntinniche againn sa phrògram, gus seirbheis smachd seasmhach fad-ùine a thoirt seachad.

Tha Leas-phàipear B a' toirt geàrr-chunntas air solarachadh ris a bheil sinn an dùil

Sgioba Tearainteachd Port-adhair Inbhir Nis

Earrann 6 – Ceistean eile

Tha amasan soilleir aig HIAL is aig Riaghaltas na h-Alba airson fàs eaconamach seasmhach an dà chuid taobh a-staigh na buidhne agus airson nan coimhearsnachdan ionadail san fharsaingeachd.

Ann an 2020/21 chosg sinn còrr is £36m air solarachadh; £15.2m air caiteachasan teachd a-steach agus £20.8m air pròiseactan calpa. Tha a' mhòr-chuid de chosgais solarachaidh HIAL air solarachadh seirbheis obrachail agus cumail suas ar raointean-adhair agus bun-structar poblach. Ann am plana dealbhachaidh Solarachaidh HIAL bho 2021 air adhart, tha planaichean airson aontaidhean frèam agus cùmhnantan HIAL airson obair togail agus seirbheisean rianachd ghoireasan airson nan 11 puirt-adhair. Tha seo a' toirt cothrom seachad gus beachdachadh nas mionaidiche a dhèanamh air a' bhuidheann a dh'fhaodadh a thoirt air coimhearsnachdan ionadail.

Tha Bòrd HIAL air aontachadh ri Ro-innleachd Solarachaidh HIAL 2021-26 "Ceannach nas Fheàrr – Riaghladh gnìomhach air caiteachas gus taic a chumail ri solarachadh seasmhach agus gus iom-fhillteachd, cosgais agus cunnart a lùghdachadh san t-sèine-sholair".

Tha Ro-innleachd 2021-2026 a' togail air an adhartas a rinneadh gu ruige seo agus a' toirt seachad dòigh-obrach cruth-atharrachail cuimsichte gus taic a chumail ri ar misean gus buannachd shòisealta agus beairteas eaconamach a chruthachadh le bhith a' togail buidheann port-adhair roinneil seasmhach airson Alba san àm ri teachd; air a dhaingneachadh leis an lèirsinn againn a bhith nar buidheann puirt-adhair roinneil le cothromachadh carboin. Tha solar na phrìomh dhòigh gus ar prìomhachasan corporra ro-innleachdail a choileanadh.

Mar thoradh air buaidh gun samhail aig galar lèir-sgaoilte Covid-19 aig ìre na cruinne, nàiseanta, ionadail agus air daoine fa leth agus mar thoradh air èiginn na gnàth-shìde, tha e na phrìomhachas a bhith a' dèanamh lèirmheas air dè tha sinn a' solarachadh, ciamar a tha sinn ga sholarachadh, gus buaidh a thoirt air co-dhùnaidhean a tha farpaiseach gu coimeirsealta agus gus taic a chumail ri ath-bheothachadh eaconamach.

Bidh coileanadh amasan corporra HIAL airson barrachd fàs agus ceanglaichean nas fheàrr airson nam port-adhair roinneil an urra ri coileanadh, càileachd agus ath-leumachd a shèine-sholair. Bidh pàirt chudromach aig a' ghniomh Sholarachaidh ann a bhith a' leasachadh èifeachdas agus a' daingneachadh deagh sheirbheisean a bhios a rèir miannan an luchd-cleachdaidh.

Sarah Shelley
Manaidsear Solarachaidh

Port-adhair Inbhir Ùige Taigh Iain Ghròt

Leis-phàipear A – Geàrr-chunntas de Sholarachadh Riaghlaichte 2020-21

Cùmhnant	Port-adhair	Solaraiche	Riaghailt	Solarachadh	Cùmhnant
Sìostam rianachd ionmhais	Corporra	Eureka Solutions Scotland	Goireasan	Tairgse chuingichte	£402,110
Sìostam Rianachd Obraichean Port-adhair	Corporra	ISO Software Systeme	Goireasan	Tairgse chuingichte	£463,633
Sìostam HR agus Ròla-pàighidh	Corporra	MHR International UK Ltd	Goireasan	Tairgse fhosgailte	£375,663
Solaraich lionn agus grainiulan dì-reòthaidh	Corporra	LNT Solutions Ltd	Goireasan	Tairgse fhosgailte	£4,600,000
Thoir seachad Aodaich-obrach is PPE	Corporra	Hunter Apparel Solutions	Goireasan	Tairgse fhosgailte	£723,333
Ùrachadh Uidheamachd Suidse	Sumburgh	Ness Engineering	Goireasan	Atharrachadh Cùmhnant	£510,000
Solar Carbadan Dì-reothachaidh Raoin-laighe	Corporra	Aebi Schmidt – DAF	Goireasan	Meanbh-cho-fharpais tro Fhrèam	£330,536
Solar Iorgairean-meatailt coiseachd troimhe	Corporra	Smith's Detection Watford Ltd	Goireasan	Tairgse fhosgailte	£250,752
Barantas Sàbhailteachd airson Fuasgladh Tùr Iomallach (010-3080)	ATMS	Osprey Consulting Services Ltd	Goireasan	Meanbh-cho-fharpais tro Fhrèam	£442,350
Ùrachadh air Sìostam CRM	Sgeama Lasachaidh Adhair	Civic Software Limited	Solarachadh	Tabhartas Dìreach	£350,928
Obair Drèanaidh Uisge Uachdrach (Ìre 2)	Inbhir Nis	Balfour Beatty Civil Engineering Ltd	Goireasan	Cuir-dheth tro Fhrèama	£8,191,805
Ag ùrachadh Pàirtean Radar	Inbhir Nis	Thales	Goireasan	NPWCC*	£2,550,000
Solarachadh Connadh Lionnach	Corporra	Scottish Fuels	Goireasan	Cuir-dheth tro Fhrèama	£1,800,000
Cùmail Suas Innleadaireachd Traftaig-adhair	Corporra	NATS	Goireasan	NPWCC*	£3,998,690
Seirbheis Radar a-steach	Sumburgh	NATS	Goireasan	NPWCC*	£1,753,410
Solarachadh Innealan-sguabaidh Rathaid	Corporra	Scarab Sweepers Ltd	Goireasan	Cuir-dheth tro Fhrèama	£349,555
Sìostam smachd guth agus conaltraidh	Sumburgh	Copperchase Ltd	Goireasan	Cùmhnant - atharrachadh	£182,959
Sìostam smachd guth agus conaltraidh	Sumburgh	Copperchase Ltd	Goireasan	Cùmhnant - atharrachadh	£31,995

* Air co-rèiteachadh as aonais Gairm Fharpaiseach

Leas-phàipear B – Solarachadh Riaghlaichte san t-àm ri teachd 2021-24

Ainm a' Phròiseict	Port-adhair	Tuairmeas air Toirt Seachad a' Chùmhnaint	Tuairmeas air Luach a' Chùmhnaint £000
Uidheamachd Lùths Uaine airson Uidheamachd Ùrlar	Corporra	2021-22	£610
Uidheamachd Pròiseasaidh Luchd-siubhail	Corporra	2021-22	£1,300
ATMS Obair air Ionad Faire	Corporra	2021-22	£4,250
Uachdar ùr air Raon-laighe	Ceann Loch Chille Chiarain	2021-22	£4,580
Uidheamachd gus buaidh Muileannan Gaoithe air radar a lasachadh	Inbhir Nis	2021-22	£4,682
ATMS – Uidheamachd Siostam Faire	Corporra	2021-22	£5,402
ATMS – Uidheamachd Tùr Iomallach	Corporra	2021-22	£5,723
Obair Dìon a' Chladaich	Steòrnabhagh	2021-22	£6,072
Obraichean Siostam Drèanaidh Àrainneachdail Raon-laighe	Inbhir Nis	2021-22	£13,440
Uachdar ùr air Raon-laighe	Sumburgh	2021-22	£4,559
ATMS – Seirbheisean Ceangailteachd	Corporra	2022-23	£869
ATMS – Uidheamachd Siostam Sgrùdaidh Conaltradh air Astar	Corporra	2022-23	£1,236
Uachdar ùr air Raon-laighe is raon-tagsaidh	Inbhir Nis	2022-23	£3,787
Uachdar ùr air Raon-laighe	Ìle	2022-23	£6,067
Uidheamachd VHF (VOR) ùr	Inbhir Nis	2023-24	£1,000
Uachdar ùr air Raon-laighe	Kirkwall	2023-24	£4,739

Obair úrachaidh air raon-laighe Port-adhair Cheann Loch Chille Chiarain

